

DECEMBER 2015

Neimed Krimpbericht

Structurele daling aantal huishoudens begonnen

Op regionaal niveau is in Limburg structurele daling van het aantal inwoners begonnen in 1997 in Parkstad Limburg en daarmee in Zuid-Limburg als geheel. Structurele daling van het aantal particuliere huishoudens begint nu pas. Een van de oorzaken van deze vertraging is het langer zelfstandig blijven wonen van ouderen.

Gegevens over huishoudens

Het CBS maakt onderscheid tussen particuliere huishoudens en institutionele huishoudens. Het is gebruikelijk om "particuliere huishoudens" aan te duiden met "huishoudens". Institutionele huishoudens betreffen instellingen. Gegevens over het aantal huishoudens zijn minder betrouwbaar dan gegevens over het aantal inwoners. Zo zijn de cijfers van 1-1-2014 niet goed vergelijkbaar met voorgaande jaren, omdat een deel van de alleenstaanden (eenpersoonshuishoudens) bij nader inzien in instellingen bleek te wonen.

Ouderen blijven langer zelfstandig wonen en verhuizen steeds later naar instellingen. Deze ontwikkeling wordt versterkt door de invoering van de Wet langdurige zorg per 1 januari 2015, waarbij een langer verblijf in de eigen natuurlijke omgeving gestimuleerd wordt. De groei van het aantal (particuliere) huishoudens wordt hierdoor groter. Daarom besteedt dit krimpbericht specifiek aandacht aan personen in instellingen.

Aantal huishoudens gaat dalen in Parkstad Limburg

In de jaren 2005 tot en met 2014 groeide het aantal huishoudens in Nederland in totaal met 8,1%. Uit tabel 1 blijkt dat de groei in Limburg minder was (5,5%), maar dat op regionaal niveau overall in Limburg het aantal huishoudens nog is toegenomen in de afgelopen tien jaar. De groei was het minste in Parkstad Limburg (1,0%). In die regio is het aantal inwoners sinds 1997 inmiddels met bijna tien procent gedaald. Dat het aantal huishoudens nog niet daalt, komt door de vermindering van het aantal personen per huishouden. Een belangrijke oorzaak van die vermindering is de vergrijzing. Oudere personen vormen vaak alleen of met tweeën een huishouden, jongeren wonen vaak in een gezin met meer dan twee personen. Een andere oorzaak van de lang aanhoudende groei van het aantal huishoudens is het langer zelfstandig blijven wonen van ouderen. Daarop wordt hierna verder ingegaan.

Eerst terug naar de groei van het aantal huishoudens. Uit tabel 1 blijkt dat in 2014 het aantal huishoudens in Parkstad Limburg inmiddels is gaan dalen (-0,22%). Waarschijnlijk is dit het begin van de structurele daling in die regio. Landelijk was er in dat jaar nog een groei van 0,99%.

Tabel 1 Ontwikkeling aantal huishoudens per regio

	2005 t/m 2014	2014
	%	%
Nederland	8,1	0,99
Limburg	5,5	0,52
Noord-Limburg	7,6	0,87
Midden-Limburg	7,8	0,69
Westelijke Mijnstreek	2,6	0,68
Parkstad Limburg	1,0	-0,22
Maastricht en Mergelland	8,0	0,69

Bron: CBS, bewerking Derks.

Ouderen in instellingen

Met het stijgen van de leeftijd verhuizen steeds meer ouderen naar een instelling, maar het is niet zo dat alle ouderen daar terecht komen. Uit tabel 2 blijkt dat in Nederland in 2015 1,3% van de 70-74 jarigen in een instelling woont. Bij de mensen van 95 jaar en ouder is dat percentage opgelopen naar 45,3%. Dit betekent dat nog altijd 54,7% van de 95-plussers zelfstandig woont. Het percentage ouderen dat in een instelling woont, is de afgelopen jaren aanzienlijk gedaald. In Nederland is bijvoorbeeld in de afgelopen tien jaar dat percentage boven de 95 jaar gedaald van 52,6% naar 45,3% (de twee middelste kolommen in tabel 2; dat is een daling met -7,3 %-punt, zoals vermeld in de laatste kolom).

In Limburg wonen relatief meer ouderen in een instelling dan landelijk. Dat geldt voor alle vijf-jaars-leeftijdsgroepen boven de 70 jaar. (In Limburg zijn alle percentages in de twee middelste kolommen hoger dan in Nederland.) Tien jaar geleden waren de verschillen met landelijk groter dan nu. Het verschil is kleiner geworden omdat het langer zelfstandig blijven wonen hier sterker is gestegen dan landelijk. (De daling van de percentages van personen in instellingen was in Limburg groter dan landelijk volgens de laatste kolom in tabel 2.)

Tabel 2 Ouderen in institutionele huishoudens, Nederland en Limburg

	Absoluut aantal		In % bevolking		Verandering van 2005 naar 2015	
	2005	2015	2005	2015	Aantal	In % bev.
			%	%	%	%-punt
Nederland						
70-74 jaar	9.512	9.345	1,6	1,3	-1,8	-0,3
75-79 jaar	17.328	14.457	3,8	2,7	-16,6	-1,1
80-84 jaar	32.372	25.802	9,6	6,6	-20,3	-3,0
85-89 jaar	35.284	34.853	22,0	15,3	-1,2	-6,7
90-94 jaar	23.768	27.904	37,6	29,0	17,4	-8,5
95 jaar e.o.	7.554	9.410	52,6	45,3	24,6	-7,3
70 jaar e.o.	125.818	121.771	7,8	6,1	-3,2	-1,7
Limburg						
70-74 jaar	1.113	858	2,3	1,5	-22,9	-0,8
75-79 jaar	1.789	1.278	4,9	2,8	-28,6	-2,1
80-84 jaar	3.021	2.296	12,1	7,2	-24,0	-4,9
85-89 jaar	2.820	2.846	26,4	16,4	0,9	-10,0
90-94 jaar	1.715	2.092	44,6	30,7	22,0	-13,9
95 jaar e.o.	436	614	58,4	48,5	40,8	-9,9
70 jaar e.o.	10.894	9.984	8,7	6,2	-8,4	-2,5

Bron: CBS, bewerking Derks.

Binnen Limburg wonen nu in Zuid-Limburg relatief de meeste ouderen in een instelling. Van de personen van 70 jaar en ouder woont in Zuid-Limburg in 2015 6,7% in een instelling, in Midden-Limburg 6,2% en in Noord-Limburg 5,2% (tabel 3). Tien jaar geleden waren in Midden-Limburg in alle leeftijdsgroepen boven de 70 jaar de percentages het hoogste (tabel 3).

Tabel 3 Ouderen in institutionele huishoudens, deelgebieden van Limburg

	Absoluut aantal		In % bevolking		Verandering van 2005 naar 2015	
	2005	2015	2005	2015	Aantal	In % bev.
			%	%	%	%-punt
Noord-Limburg						
70-74 jaar	267	215	2,5	1,6	-19,5	-0,9
75-79 jaar	377	256	4,9	2,5	-32,1	-2,5
80-84 jaar	592	430	11,5	5,9	-27,4	-5,5
85-89 jaar	523	521	24,6	13,6	-0,4	-10,9
90-94 jaar	395	365	46,4	25,7	-7,6	-20,7
95 jaar e.o.	84	126	55,6	45,5	50,0	-10,1
70 jaar e.o.	2.238	1.913	8,4	5,2	-14,5	-3,2
Midden-Limburg						
70-74 jaar	227	224	2,4	1,8	-1,3	-0,5
75-79 jaar	368	255	5,2	2,7	-30,7	-2,5
80-84 jaar	633	468	13,1	7,1	-26,1	-5,9
85-89 jaar	608	562	28,5	16,3	-7,6	-12,3
90-94 jaar	334	414	45,2	30,3	24,0	-14,9
95 jaar e.o.	96	124	67,1	47,5	29,2	-19,6
70 jaar e.o.	2.266	2.047	9,2	6,2	-9,7	-3,1
Zuid-Limburg						
70-74 jaar	619	419	2,2	1,3	-32,3	-0,9
75-79 jaar	1.044	767	4,8	3,0	-26,5	-1,8
80-84 jaar	1.796	1.398	12,0	7,7	-22,2	-4,3
85-89 jaar	1.689	1.763	26,3	17,5	4,4	-8,9
90-94 jaar	986	1.313	43,7	32,7	33,2	-11,0
95 jaar e.o.	256	364	56,5	50,0	42,2	-6,5
70 jaar e.o.	6.390	6.024	8,7	6,7	-5,7	-2,0

Bron: CBS, bewerking Derks.

Ondanks de groei van het aantal ouderen is in de afgelopen tien jaar het aantal ouderen in een instelling gedaald als gevolg van het langer zelfstandig blijven wonen. Uit de voorlaatste kolom in tabel 2 en 3 blijkt dat het aantal personen van 70 jaar en ouder in een instelling in de afgelopen tien jaar is gedaald met de volgende percentages: Nederland -3,2%, Limburg -8,4%, Zuid-Limburg -5,7%, Midden-Limburg -9,7% en Noord-Limburg zelfs met -14,5%. Deze daling geldt voor het totaal aantal 70-plussers. Binnen deze groep is het aantal personen van 90 jaar en ouder in instellingen wel toegenomen. Ook de 90-plussers blijven weliswaar langer zelfstandig wonen, maar hun aantal stijgt zodanig snel dat er toch een toename is van 90-plussers in instellingen (voorlaatste kolom in tabel 2 en 3).

Wim Derks,

werkzaam bij Kenniscentrum voor Bevolkingsdaling en Beleid (KcBB).